पूर्वाध्यायांतेनिचाय्यतत्परममृतत्वमश्नुतेइतिब्रह्मसाक्षात्कारस्यमोक्षहेतुत्वमुक्तं तत्रनिर्गुणदर्शनंसगुणज्ञानपूर्वकमितिमत्वासन्निहितंश्रीकृष्णंप्रागेवमहर्षीणांमुखात्परमात्मायमितिजानन्राजामतिसंवादायकृष्णतत्त्वंपृच्छति पितामहेत्यादिना ननुइहपुंडरीकाक्षपदेनविग्रहमुपलक्ष्यतत्राच्युतेत्वादिविशेषणमसंगतं नहिकृष्णशरीरंपरादृष्टैरेवोत्पन्नमितिपक्षेपिपरादृष्टानांजन्मविनाशवत्त्वात्तत्कृतविग्रहस्यापितद्वत्त्वंप्रत्याख्यातुंशक्यं विग्रहाविवक्षायांत्वस्माकमप्यच्युतत्वादिकंसमानमितिकिंपुंडरीकाक्षेतिविशेषणेनेतिचेत् अत्रब्रूमः भूबीजांकुरतरुफलोपमानिपंचपरमेश्वररूपाणिशुद्धशबलसूत्रविराड्विष्णुसंज्ञानि यथा पृथिव्यामोषधयःसंभवंतीतिश्रौतदृष्टांतानुगुण्येनभूतुल्यायांचितितदनतिरिक्ताबीजादितुल्यामायाशबलादयःसंति तत्रवृक्षारूढमपिफलंअनेकबीजगर्भत्वाद्बीजांकुरतरुभ्योमहत्तरं एवंविश्वाख्यविग्रहवद्ब्रह्मापिअनेकशबलादिगर्भत्वात्ईशसूत्रविराड्भ्योमहत्तरं अतएवच्छांदोग्ये आदित्यरूपंपुरुषंहिरण्यश्मश्रुर्हिरण्यकेशइतिविग्रहधर्मैर्विशेषयित्वातस्यर्क्सामचगेष्णावितितदंगुलिपर्वत्वेनऋक्सामशब्दाभिहितः कृत्स्नःप्रपंचोनिरूपितः नचतस्यामूर्तेरनित्यत्वंशंक्यं देवानांकार्यसिद्ध्यर्थमाविर्भवतिसायदा उत्पन्नेतितदालोकेसानित्याप्यभिधीयतइतिजीवादृष्टानुरोधेननित्यायाअपितस्याआविर्भावतिरोभावावेउ

युधिष्ठिरउवाच पितामहमहाप्राज्ञपुंडरीकाक्षमच्युतं॥ कर्तारमकृतंविष्णुंभूतानांप्रभवाप्ययं॥ १॥ नारायणंहृषीकेशंगोविंदमपराजितं॥ तत्त्वेनभरतश्रेष्ठश्रोतुमिच्छामिकेशवं॥ २॥ भीष्मउवाच श्रुतोयमर्थोरामस्यजामदग्न्यस्यजल्पतः॥ नारदस्यचदेवर्षेःकृष्णद्वैपायनस्यच॥ ३॥ असितोदेवलस्तातवाल्मीकिश्चमहातपाः॥ मार्कंडेयश्चगोविंदेकथयंत्यद्भुतंमहत्॥ ४॥ केशवोभरतश्रेष्ठभगवानीश्वरःप्रभुः॥ पुरुषःसर्वमित्येवश्रूयतेबहुधाविभुः॥५॥ किंतुयानिविदुर्लोकेब्राह्मणाःशार्ङ्गधन्वनि॥ महात्मनिमहाबाहोश्रृणुतानियुधिष्ठिर॥ ६॥ यानिचाद्भुतमनुष्येंद्रयेपुराणविदोजनाः॥ कर्माणित्विहगोविंदेकीर्तयिष्यामितान्यहं॥ ७॥ महाभूतानिभूतात्मामहात्मापुरुषोत्तमः॥ वायुर्ज्योतिस्तथाचापःखंचगांचान्वकल्पयत्॥ ८॥ सस्रष्ट्वापृथिवींचैवसर्वभूतेश्वरःप्रभुः॥ अप्स्वेवभवनंचक्रेमहात्मापुरुषोत्तमः॥ ९॥

त्पत्तिलयशब्देनव्यवह्रीयेतेइत्येतस्यार्थस्यप्रतिपादकेनागमेनविरोधात् अत्रयद्वक्तव्यंतत्प्रागेवोक्तं तस्मात्पुंडरीकाक्षेप्यच्युतत्वादिकंविशेषणंयुज्यतएव तत्राच्युतंक्षयहीनं कर्तारंअर्थात्कार्यमात्रस्य अकृतं उत्पत्तिहीनं विष्णुंव्यापकं बीजफलन्यायेनकारणस्यापिकारणत्वात् अतएवभूतानांवियदादीनांप्रभवाप्ययंयोनिं ॥१॥ अपराजितं देहादिधर्मैर्जरादिभिरितिशेषः ॥२॥ जल्पतःजल्पात् वचनात् ॥३॥ महत् माहात्म्यं ॥ ४ ॥ भगवान्ऐश्वर्यस्यसमग्रस्यज्ञानस्ययशसःश्रियः वैराग्यस्यचधर्मस्यषण्णांभगइतींगनेत्युक्तरूपषड्गुणवान् ईश्वरोंतर्यामी प्रभुःराजवद्बहिःस्थित्वानियंता विभुर्व्यापकः ॥ ५ ॥ किंत्विति यानिकर्माणीत्युत्तरेणसंबंधः अनंतमपिहरेर्माहात्म्यंलेशतोवक्ष्येइतिभावः ॥ ६ ॥ ७॥ भूतात्मेत्यादिनाक्रमेणपदत्रयोक्तानांजीवेशशुद्धानांवाय्वादिमहाभूतकल्पकत्वंसामानाधिकरण्यादभेदश्चोक्तः ॥ ८ ॥ तत्रतत्सृष्ट्वातदेवानुप्राविशदितिश्रुतामीक्षणादिप्रवेशांतामैशींसृष्टिमाह सइति चात्स्वादीन् अप्सुआपःपुरुषवचसइतिश्रुतेरब्बहुलेषुदेहेषु ॥ ९ ॥

Digitized by Google